

*Kopi sendt Mr. Kess
9.8.95*

1

Nils Rønning,
Postboks 7184, Homansbyen,
0307 Oslo.
Tlf.: 031-80298.

117624

28.6.93

Ørnulf Th. Myklestad,
Niels Juels gate 2,
0272 Oslo.

Som du sikkert kjenner til har historikere ved en rekke anledninger etterlyst Kongehusets arkiver, eller nærmere bestemt arkivene til Haakon VII. I verket om "London-Regjeringen" omtalte Olav Riste arkivene som den "hvite flekken" i Norges- historien.

Jeg har i lengre forsøkt å finne ut om det eksisterer noen arkiver, og hvis ikke, hvor det er blitt av dem. Uten noe kokret resultat. Det virker som Haakon VII brant alt av interesse "underveis", for han kan umulig maktet å gjøre rent bord i den korte tid han hadde til rådighet fra han fikk beskjed om angrepet på Norge om morgenen 9. april til han entret toget til Hamar noen timer senere.

Du kjenner selvsagt også til at "Granskningskommisjonen av 1943" (Harris-Aall kommisjonen) forsøkte å finne ut hvilken rolle Haakon-VII spilte før 9. april. Uten særlig hell. Det som kom ut av det var først og fremst opplysninger i et avhør av en ansatt på Slottet, "slottsknekt" Ivar Nettet. Referatet av avhøret inneholder til gjengjeld atskillig potensielt sprengstoff. Det gjelder spesielt opplysningene om Kongens forhold til briten Eric Smith, som senere ble Kongens kontaktmann til britene. Smith fulgte Kongen under hele felttoget i 1940, og muligens også senere. Hans betydning fremgår bl.a. av at det var ham som sammen med ambassadør Dormer oppsøkte Kongen utenfor Tromsø og overtalte Kongen til å gå fra sin beslutning om IKKE å reise til England, men bli i Norge. Dormers beretning er, som du sikkert kjenner til, for første gang gjengitt i Kessaudys bok om 9. april.

Under et møte i INO, hvor jeg tilfeldigvis var til stede, tok du ordet og omtalte Harris-Aell kommisjonen og, såvidt jeg husker, Eric Smith. Du opplyste at kommisjonens materiale befinner seg i Riksarkivet, men er hemmelig-stemplet, altså ikke tilgjengelig. Det er ikke riktig. Jeg har uten vanskeligheter fått utlånt materialet flere ganger. Det meste har liten interesse. Men mange vil kanskje bli overrasket over hvor mange Stortingsmenn og andre som lot seg avhøre av kommisjonen og vitnefeste helt til utpå vårparten 1945.

Jeg har nedlagt et ganske omfattende arbeide for å finne ut hvem Eric Smith egentlig var, og hva han hans virksomhet i Norge besto i. Men han eksisterer faktisk ikke, skal man tro UD's arkiver, Folkeregistret, Telefokatalogene for 1938-40 m.v.

Jeg forsto av ditt innlegg i INO at du har interessert deg for temaet, og Eric Smith. Kan du tenke deg å ta en prat med meg ved anledning om temaet? Jeg er interessert i ethvert tips som kan bringe meg videre, Til orientering sender jeg en kopi av avhøret av Nettet, fra kommisjonens materiale, samt et brev fra Riksarkivet vedrørende Landssviksaken mot Nettet. Han er forevrig død. En historiker som arbeider med Nesoddens historie kan fortelle at Nettet var høyt respektert på Nesodden og hadde ry for å være en troverdig person.

Jeg tar en telefon om noen dager for å høre om du kan tenke deg å slå av en prat.

Medd vennlig hilsen

Nils Rømning

x) Eric Smith fikk tillatelse fra Utvridningsdepartementet i Oslo til å gjøre Norge. Svært kortvarig hadde fått kopier i dokument fra U. D. i denne sakens anledning. Jeg har sett etter det i Hartmanns papirer uten å finne det. Men jeg håper at han viste det til meg ved et par tilfeller. Kåth omtaler jo også at H. F. hadde en engelsk offiser som ville nærme seg da han dro fra Oslo om morgenen 9. april 40.
18.8.8.95

Nils Rømming
Postboks 7184 Homannsbyen
0307 OSLO

Deres ref.

Vår ref.

L-jnr. 93/2891 A.544 OK/AJ

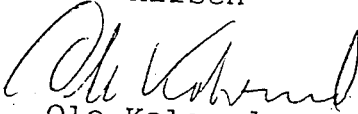
Dato

26.05.1993

"AALL-KOMMISJONENS" AVHØR AV IVAR NESSET

Vi viser til Deres brev 18.05.1993 m/bilag, og skal få opplyse at "Aall-kommisjonen" eller Ivar Nessets forklaring for kommisjonen ikke er nevnt i saken mot Nesset.

Med hilsen

Ole Kolsrud e.f.
f.arkivar

Side 1.

Protokoll fra bevisopptak for Granskningskommisjonen av 1943
den 12.6.1944.

Møtested Universitetet.

Tilstede:

Formannen Professor H.H.Aall
Kommisjonens medlem Halvard Olsen
Halldis Neegaard Østbye
Trafikksjef Knutson Fiane
Kaptein Vagn Knudsen
Kontorsjef Sverre Krogh
Aagot With Fischer
Stipendiat Hans Egede Nissen

Examinator: Kommisjonens formann Professor H.H.Aall
Rettsvitne Aagot With Fischer som er funnet habil og har avgitt
forsikring tidligere.

Protokollfører: Hanna Magnus.

Sto fram vitne Ivar Nasset, født 24/3.1900.

Bosted: Felvik p.å. Nesodden.

Nåværende stilling kontorsjef i Nesodden kommune siden august 1942,
kom fra Arbeidstjenesten hvor han var kvartermester, Slottsknekt
på slottet fra 1/10.1930 - i tjenesten til Kongen reiste. Lønn til
1/4.1941 og begynte da i Arbeidstjenesten. Annen stilling: Fenrik i
Kavalleriet fra 1924 til 1933. Sluttet etter ønske av Kongen, som
ikke ville at han skulle tjenestgjøre om sommeren (rekruttskole).

Vitnet ble foreholdt vitneplikt og vitneansvar og formanet.

V. ble forelagt forklaring av 27.mai 1944, som han
vedtok.

V. ga følgende supplerende opplysninger:

Hans opplysninger var ikke diktert av noe hat mot
Kong Håkon. Han var royalist og nasjonalist, så opp til Kongehuset
som den høyeste instans vi hadde. Hva han siden så der forandret
ikke hans syn på Kongehuset, men det bleknet jo litt, da han fikk
se medaljens bakside.

De andre slottsknektene:

Bjarne Eriksen, hadde vært på slottet siden Kongen kom.

Oscar Thoresen.

Einar Moe.

Vi beriktiget at den natt Eric Smith kom kl. 11 måtte
være i februar. Besøket måtte ligge meget nær opp til Altmarkaffæ-
ren. Hver 4de natt 4, 8, 12 og 16 februar hadde Nasset nattvakt.

Visittprotokollen ble fremlagt til Kongen, mens han spiste middag, han så da hvilke personer som hadde vært der i dagens løp. Der var ingen journal ved andre innganger enn hovedinngangen. Smiths navn står ganske sikkert i visittprotokollen. (Egenhenge underskrifter.)

I 1940 kom Smith til slottet for konferanser med Kongen. V.s uttalelse i erklæring 27.5: "flere ganger" rettes til "hyppige besøk". Smith kom meget ofte og på kvellen, han var aldri innbudd til lunch, the eller middag, han kom utenfor de offisielle tider. Kongen mottok ikke en eneste mann om kvellen i de 10 årene V. var der, utenom Smith og enkelte ganger utenriksministeren, såvidt v. vet.

Smiths besøk om natten var påfallende for de 4 som hadde vakt. Man trekk ingen slutning av Smiths besøk, men det var jo det rykte blandt slottets funksjonærer, at han skulle være knyttet til Secret Service. Man fant det påfallende og uheldig, at en mann som var kjent som knyttet til denne beryktede britiske institusjon hadde disse sammenkomster med Kongen.

V. hørte av den britiske ministers sjåfør, at tyskerne var oppmerksom på Smiths sammenkomster med Kongen. Han hadde truffet sjåføren ved den tyske legasjon før jul 1939 som sa til ham: "Det er svært så ofte de reiser til slottet i denne tid." Den britiske ministers sjåfør svarte: "Vi reiste da ofte før også." Den tyske hadde da sagt: Ikke så ofte som nå. De må ikke tro annet enn at vi vet det. En viss person har fulgt dere til porten flere kveller." Smith spurte stadig etter frk. v. Hanno. De var gamle venner, frk. v. Hanno og Eric Smith. Hun var bestandig med dronning Maud i England, men fortsatte å bo på slottet etter Dronning Mauds død. Smith var hyppig gjest på Appleton House, Dronningens gjest. M.h.t. Smiths besøk på slottet forklarer V. at han kom bakveien for ikke å vekke oppsikt. Kjørte i en liten sportsbil som han kjørte inn i porten i bakgården. Det ble skutt på Eric Smith, og kv. 11 sjåføren kjørte ham hjem ved inngangen til den britiske legasjon. Skuddet gikk igjennom et par bildører, men traff ingen hverken sjåføren eller Smith. Det holdt på å bli oppstyr, men saken ble dysset ned. Det var visstnok om høsten, for det var regnver og meget mørkt, og sneen kom den vinter 1939/40, såvidt v. husker først over nyttår. V. kjenner ikke til at attentatet hadde noen forbindelse med Smiths stilling i Secret Service, men sjåfør Kristiansen trodde det. Den britiske ministers sjåfør har

fortalt V. om attentatet m.v. Tror han het Kristiansen og var norsk, fenrik ved flyvåpenet. V. snakket med ham, mens han ventet på ministeren i resepsjonen. I anledning av attentatet sa sjåføren: "Det er jo farlig å kjøre denne mann, jeg vil ikke kjøre ham oftere." Masse journalister hadde fått rede på affæren, men ble nektet å ta det inn i avisen etter hva Kristiansen sa. Flere ringte til sjåføren endog samme natt. M.h.t. Smiths stilling i Secret Service fortalte sjåføren at det var sikkert at Smith var leder og medlem av Secret S., men ingen beviser forelå. Det var en gammel kjent sak lenge før krigen.

V. opplyser videre at kaptein Smith bodde på Bygdøy som gjest hver sommer. Han skulle etterat han var blitt gassforgiftet under forrige krig ha trukket seg tilbake fra aktivtjeneste og ha gått over til Secret S. Dette var alminnelig kjent, det var ikke nytt da krigen kom.

Etter samtalen mellom den britiske og tyske ministers sjåfører, sluttet den engelske minister å komme på slottet. V. antok at samtalen mellom sjåførene var blitt nevnt for den engelske minister.

Kongen hadde aldri privatkonferanser med representanter for andre land, når unntas den danske en eller 2 ganger til lunch. Derimot var den engelske ministeren meget hyppig gjest, men etter samtalen mellom de to sjåfører var det - som nevnt - påfallende, at han ikke kom mere. V. nevner at Smith alltid kom alene, aldri sammen med den engelske gesandt. Smith var offisielt tilknyttet legasjonen som ekstraordinær attaché. V. og de andre som hadde tjeneste i resepsjonen på slottet talte om når de sist hadde sett Smith og kom til at han var sett ganske nylig før 9de april, men V. kan ikke si noen bestemt dag. Smith hadde uavløselig konferanser og møter ute i byen, det var et meget stort antall personer han var i forbindelse med. Dette har den britiske ministers sjåfør fortalt. V. kjente ingen, når unntas fru Bennett. Hun begynte å komme til slottet til lunch etterat den engelske minister hadde sluttet å komme. I januar, februar og mars var der meget hyppige besøk av fru Bennett. Hun var norsk og gift med Bennett jr. i Bennetts reisebyrå. Bennetts vanket i den engelske legasjon som private venner av ministeren. Av den grunn satte vi hennes besøk på slottet i forbindelse med opphøret av gesandts besøk samme sted. V. forklarer at Kongens forbindelse med Smith vakte harme hos ham og et par andre, Thoresen og Andersen. Ellers var jo alle på slottet engelsk infisert. Alt som England

gjorde var i deres øyne bra. Etter V.s mening var det heldig, til dels nødvendig, at slottets funksjonærer lærte seg etter engelsk sprog og skikk. Det var nettopp det v. mente med medaljens bakside. Man bifalt det England gjorde og var lite nøytral overfor de andre land. Kongen hadde ingen forbindelse med den tyske legasjon undtatt en middag hvert år for alle diplomater. - Etter Dronningens død fortsatte Smith, som opprinnelig hadde vært Dronningens venn, likefullt sine besøk. Etter storkrigens utbrudd ble Smiths besøk hyppigere enn før. - V. tilføyer at Kongen sjelden var ute i selskap, men dog stundom ute i bridgeing. På slottet spilte han med fru Salvesen og dr. Salvesen og adjutanten, godseier Borch og Mathiesen på Linnerud, Aavatsmark og Hieronymus Heyerdahl m.fl.

På forespørsel av examinerator meddelte V. at han hadde hørt rykte om at Olav ikke skulle være sønn av dronning Maud. V. regnet det som et rykte i likhet med at Olavs barn etter ryktet skulle være både døve og blinde. V. hørte ryktet allerede som barn av lærer Karlson i Vaagå, han fortalte det en søndag V. var hjemme hos ham, Olav skulle ikke være dronning Mauds sønn, men hennes søsters og en norsk gesandts.

På forespørsel av Vagn Knudsen opplyser v. at sjåfør Kristiansens sjef på Kjeller var kaptein Clason. V. er temmelig sikker på at Kristiansen kjørte ministeren og andre natten til den 9de april. Sjåføren for den tyske legasjon var tysker.

På forespørsel av fru Østbye opplyser V. at Smith ikke deltok i offisielle middager, luncher eller teselskaper på slottet, men på Bygdøy. Forøvrig var Smith på farten mange andre steder i landet, såvidt vites som representant for bilfirmaet Morris.

På forespørsel av examinerator opplyser V. at Kongen i høy grad gjorde forskjell på de ulike nasjoner. Ved alle flåtebesøk f. eks. var flåtesjefen forpliktet til å avlegge høytidelig visitt på slottet, skrev seg i visittprotokollen og ble ved enkelte anledninger gitt audiens. De engelske offiserer ble etterpå innbutt til Bygdøy Kongsgård til middag. Begynte med en lunch for admiralen og de høyeste offiserer. Deretter middag for samtlige offiserer og siden ble det bedt sammen en del av byens unge damer og holdt middag med dans. Hovmesteren hadde i oppdrag å innby samtlige underoffiserer, båtsmenn og andre, flere hundre personer til gardenparty, Hovmesteren var engelsk. Offiserer fra norske krigsskip som besøkte

Oslo var aldri innbudt til noen festlighet, men flåtesjefen var oppe og skrev seg i visittprotokollen. Norske offiserer ble aldri innbudt, men selvfølgelig adjutanter som tjenestgjorde - heller ikke andre nasjoners offiserer ble innbudt. Dette virket forstemmende på vitnet.

V. tilføyer at hva han her har sagt vil sikkert kunne bekreftes av flere slottsfunksjonærer, hvis de er villige til å uttale seg.

V. har vært medlem av N.S. siden mai eller juni 1933 og opplyser at slottsknekt Thoresen var medlem av N.S., men gikk ut ved krigsutbruddet, muligens tidligere.

Oppløst og vedtatt 7.12. 1944 tillikemed forklaring av 27. mai 1944. i nærvær av :

Examinator dommer Solveig Stang
 Rettsvitne og protokollfører Hanna Magnus
 Sekretær Sundt
 Fru With Fischer samt
 Reidar Aagaard
 Sogneprest Hans Egede Nissen og
 advokat Ferdinand Lunde, hvilke 3 sistnevnte var kommet tilstede etter ønske av kommisjonens formann.

V. tilføyer av Dronning Mauds lakeier - nevnt i forklaring 27. mai 1944 oppgis H.O. Røkenes og Nils Nilsen.

V. erindrer ikke hvilken lakei som ble vekket av v. den natt Eric Smith kom til slottet ved 11 tiden. Det må ha vært en av følgende lakeier :

Anders Andersen, Ruseløkkvn.

Nils Nilsen.

Karl Larsen, Uranienborgvn. 11.

Bjarne Ingebretsen, bosatt på østkanten

Sverre Furulund, bopæl visstnokk Grunerløkka.

Bjarne Hedenstad, Sandsvær ved Kongsberg

Haakon Verket, " " "

Ole Bekken, tidl. bosatt ved Skredta, no visstnokk Oslo.

V. presiserer at han er sikker på at Eric Smiths nattlige besøk fant sted nær opp til Altmarkkafføren. V. vet han hadde vakt den natt Altmarkkafføren fant sted i Jøssingfjord, da v. husker at han om morgenen på slottet tok imot avisen av avisbudet og der

- 6 -

leste om Altmarkaffæren. V. er sikker på at Eric Smiths nattlige besøk iallfall ikke fant sted etter dette, men at det må ha funnet sted under v.s nattevakt enten 8, 12 eller 16de februar 1940. Foruten v. og vedkommende lakei som ble vekket av v. har også en annen lakei iaktatt, at Eric Smith kom til slottet ved $\frac{1}{2}$ 1 tiden om natten. V. er ikke istand til å oppgi hvilken lakei dette var. Vedkommende lakei var på vei hjem ut fra slottet og passerte Smith like ved den store ovnen i kjellergangen. Såvidt vites førtes der ikke noen tjenestejournal for lakeiene.

Opplest og vedtatt.

V. ble edfestet. V. ble påny ianskerpet den taushetsplikt han ble pålagt ved tidligere avgitt forklaring.

Ivar Nesset
(sign.)

Solveig Wang
(sign.)

Aagot With Fischer
(sign.)

Hanna Magnus
(sign.)

Vitnet dimittertes.